

SISAKFEJŰEK

(Kisregény)

1.

Van úgy, hogy az ember menekülni próbál, bár valójában azt sem tudja, mi elől. Az is előfordul, hogy lázas izgalmában semmi más nem érdekli a világból, csak saját maga — és valaki más. A dolgok jelentésüket veszítik, mások érzelmei nem hatnak ránk, emberek küzdelmei föl nem érnek hozzánk, csak mi létezőnk és — még egy valaki.

— Éva viselkedése túrhetetlen!

— Éva nem tudja, mit csinál!

— Éva teljesen tönkremegy! Éva bolond!

Így vélekednek Éváról a szülei, a munkatársai. Éva tudja ezt, s ezért menekül az emberek elől.

Az ismerősöket kikerüli, ha már nincs idő rá, elnéz a fejük felett, megbántja legjobb barátait, szüleit sértegeti, magát kínozza, Éva a veszébe rohan! Éva vak és süket, Éva elvesztette lába alól a talajt...

Szorongó lélekkel állandóan Gyulát keresi. Bejárja a város minden mulatóját, moziját és vasútállomását, minden zegét-zugát, ahová el lehet menni, vagy menekülni...

Gyula sehol. A klubban látták ugyan... spicces volt már. Az eszpresszóban kávét ivott, egy söntésben sört rendelt, mozijegyet láttak nála, mások állítják, hogy az állomásra sietett...

Némelyek azt is elárulják, hogy egy csinos, fiatal nőt kísért.

Éva alvajáróként kutat, keres, reménykedik és vár...

Ha besötétedett is, Éva nem vesztí a kedvét. Kihalt utcákon lázasan keres, hogy aztán letörten dőljön egy útszéli fának. Nem érzi, ha fázik, azt sem, hogy éhes, csak a szemét csukja le, a lelkét zárja be egy-egy pillanatra, hogy ismét, újult erővel, lankadatlan bizalommal reméljen valamit.

Minden nap így végződik, így kezdődik... Mindennap attól fél, hogy valami elmúlik, valamit visszahozhatatlanul elveszít, amire vigyáznia kellett volna, amit őrizni akart, amire életében mindig vágyott, amit sose kapott meg, valamit, amit sose ismert, s most már sose fog megismerni...

*

Éva elérte az utolsó vonatindulást. Tömött kocsikon tolakodott végig, talán csak azért: hátha Gyula mégis ezzel a vonattal megy.

Állandóan előre figyelve dúródott át az embergyűrűn. Megnézték, utat adtak neki, megjegyzéseket tettek rá.

Most, hogy lefogyott, és a haját megnövesztette, s ad a ruhájára is, feltűnő jelenség. Fiatal férfiak sziszegtek mögötte: „Klassz csaj!”

Közelebb tolokodtak hozzá, de Éva arca rebbenéstelen maradt, a fejét sem mozdította, látszott rajta, hogy „megközelíthetetlen”. Ismerősökkel is találkozott. Lesütötte a szemét. Mindent kínos gonddal került, ami gyanúba keverhetné. Rá nem mondhatja senki, hogy nem hú a férjéhez...

Az első állomáson leszállt. Koromsötétség fogadta. Megvárta, míg elindul a vonat, aztán átlépett a síneken, átugrott egy kis árkot, amelyben nyáron víz tocsog, megzörgette a ház kapuját és várt... Megint zörgetett: semmi változás. Ha Gyula itthon lenne, már jönne. Vagy már alszik?”

Hátra sietett a hátsó ablakokhoz, és már dörömbölt. Semmi kétség, Gyula nincs itthon. Nem jött haza!

Ha nem beszélgeti el az időt barátnőjével, Katival, valahol megtalálhatta volna és együtt hazajöttek volna... És most nincs itthon...

Anyósa végül is meghallotta a zörgetést. Öltözni kezdett. Éva megint a kapuhoz ment. „Nálunk az apám nyitva hagyja a kaput, hogy bármikor be tudjunk menni Gyulával.” Az anyósa meg — az ő bosszantására — csak azért is, következetesen bezárja...

– Vártalak, hogy majd segítesz megegetetni a disznókat...
– Gyula?
– Honnan tudjam? Az én férjem, vagy a tied? Ha nem tudod itthon tartani, mért mentél hozzá? Az én fiammal nem kiabálni kell, mint ahogy te szoktál! Nekem az megegette a disznókat, hozott mindent a városból, mióta meg itt vagy, a színet se látom! Elíjeszted az örökös kujtorgásaiddal!

Évába beleszorult a szó. Ő még soha nem maradt ki... Ahelyett, hogy megköszönne, hogy a fiával törődik, még sértegetni meri!

– Kaphatott volna módos lányt is, aki dolgozik itthon... Egyesek azt hiszik, ha ráakaszknak a nyakára, már nem érheti szó a ház táját! Azt mondom én neked, itt volt az én anyám, az mosott ki neked, mert a ruhád egy hét óta beáztattad, de aztán otthagytad, félbe.

Éva beszaladt a lakásba. Az öregasszony a másik ajtónál kileste, hogy menyé bezárja-e maga mögött az ajtót.

A fiatalasszony nekitámaszkodott az ajtónak. Félt. A sötétben mindig fél. Otthon égve hagyta a villanyt, ha egyedül volt, és csak akkor oltotta el, mikor már az ágyban volt.

Itt szinte meg sem mer moccani. Nem tudja, hol lehet a gyufa sem. A gyertya talán az asztalon van középen... Nem ment oda. Lassan az ablakon át beszűrődő éjszakai fénynél tájékozódni volt képes. Az ágy megágyazatlanul. Szalmazsák van benne, olyan degeszre tömve, hogy majdnem leesnek róla. Tegnap lehúzta a dunnáról a huzatot is, hogy majd ma kimossa. Azt is beáztatta. A földön kis pihék lehetnek, már egy hete, hogy utoljára söpört.

Fázni kezdett. „Itt talán hidegebb van, mint kint” – gondolta.

Megtapogatta az asztalt, megtalálta a gyertyát. És gyufa?

Gyufát nem talált. Levetkőzött, fölhúzta a pizsmát, föl a melegítőjét, és belebújt az ágyba. Nem tudott fölmelegedni. Jéghidegnek érezte a lábát, a kezét, és remegett. Fejét is bedugta a takaró alá.

Később félt, hogy megfullad, és csak a nyakáig takarózott be. Kint egy lovas szán szaladt el, hallotta, amint a hó beroppan a szántalp alatt. Már vonat sem jön több... Talán anyáékhoz ment volna?! Nem valószínű... Nem szereti, ha állandóan vigyáznak rá. Márpedig az anyja számon kéri tőle, hogy hol jár, amikor később ér haza.

Vagy mégis? Nagyon hideg van, elképzelhető, hogy nem szeret kijárni, hiszen nekik még kályhájuk sincs. Az anyósa luxusnak tartja. Valójában, nincs aki megvegye és hazahozza. Gyula kényelmes. Pedig van rá pénze az anyósának...

Elaludt, és azt álmodta, hogy Gyulát kergeti a rendőrség, hozzájuk menekült, az apja elbújtatta, és most az apját akarják kivégezni. Látja magamagát: pillanatok alatt megöszül, az apját ő bújtatja el, majd megcsókolja a fegyveres embert, rengeteg fegyveres ember jön oda, mindegyik meg akarja csókolni, kiáltani akar – és fölébred.

Gyula csattintgatja az öngyújtóját. Lángot fog a gyertya, furcsán világítva meg Gyulát. Arcának egyik fele világos, a másik fele sötét. Úgy tűnik Évának, a világos részét ismeri, a sötétet nem.

– Mivel jöttél?

– Gyalog – vigyorodott el Gyula. – Évikém, kislányom, gyalog jöttem.

– Legalább kijózanodtál.

– Kijózanodtam.

Éva ráütött a dunnára, kis apró pihék szálltak el az orra előtt, megcsapta az áporodott toll szaga.

Nem tud nagymosást csinálni... Még sose mosott dunnahuzatot. Egy asszony nem várhatja ilyen lakásba haza a férjét! Még szekrényük sincs. S ez az ágy és a szoba közepén az asztal a két székkal sem az övék. Neki ugyan van bútora, az anyja megvette, amikor férjhez ment, de nem adta vele. Azt mondta, majd ha kapnak rendes lakást, akkor elvihetik. De ő tudja, azért nem adták vele, nehogy kiartson Gyula mellett egy egész életet át. Mindig ellene voltak Gyulának...

– HázszenTelőn voltunk.

– Voltunk? Tudtommal én nem voltam veled!

– Nem. De nem is hiányoztál.

Gyula kivett a zsebéből egy fölbontatlan konyakos üveget, kivette a dugóját, és Évához vitte:

– Igyál! Na mi lesz?! Meddig tartsam?

Éva földhöz csapta a konyakos üveget és egy gyors mozdulattal Gyulát is meglökte. A férfi vadállatként rohant Évára. Szítkok, kiabálások, vijjogás, jajgatás, székek csattanása.

Az öregasszony a fiatalok ajtaját döngette, de senki nem nyitott neki ajtót. Hallotta, amint a fia hangos szóval kérlelni kezdi feleségét:

— Éva, figyelj rám! Kislányom, ide nézz. Na, szépen. Látsz engem, Éva? Hát nincs énnekem rajtad kívül senkim a világon! Senkim. Drágám, kicsikém.

„Talán még le is térdel eléje” — gondolta az anyós: Aztán mezítláb, úgy, ahogy az elébb végigfutott az udvaron, visszadidergett a szobájába.

Éva kékmunklis szemére vizes ruhát rakott Gyula, babusgatta, csitította, álomba ringatta.

2.

Évát apja, az Egyesített Textilművek igazgatója áthelyeztette más vállalathoz. S mivel Gyula áthelyezése is folyamatban van, Éva egyszeriben szinte problémamentesnek találja a jövőt. Ha ki tudja ragadni Gyulát lump sporttársai baráti köréből, végérvényesen megszűnnek kimaradásai...

A varrónó Éva anyjához vitte az újonnan varratott ruhát.

— Persze, nincs kifizetve! — ütközött meg Éva anyja.

— Képzeld, a férj fizette ki. Azt mondta, hogy ő mindent megvesz a feleségének. És arra kért, hozzam ide a ruhát, mert estére lagziba mennek.

Éva a fodrásztól került elő, a kozmetikusnál is volt, s elegánsabban, mint valaha, előkelő testtartással nyitott be szüleihez.

A varrónó apró nevetgélések közepette oldott kereket. Az ajtóból visszafordult s Évára nézve jelentőségteljesen suttofta:

— Ki van fizetve.

Az anyja Évát fürkészte.

— Hát mégis elmész vele arra az esküvőre?

— Milyen esküvőre?

— Amire a ruhát is csináltattad.

— Miért ne mennék el?!

— Szóval mégis igaz. Vedd le azt a szemüveget! Nem vagy te vak!... Még egyelőre megvan mind a két szemed, amíg az a disznó ki nem üti legalább az egyiket. Mutasd csak! A városban azt beszélik, hogy nem látsz vele. Az apád hozád se nyúlt egész életedben, ez a szemét meg ott üt meg az utcán, hogy mindenki lássa.

— Nem ütött meg... Jól áll nekem a szemüveg... és ha egyszer gyulladásban van a szemem, nem kell mindjárt valami hülyeséget kikiabálni a világnak.

— Még én kiabálom ki a világnak?! Hisz jól tudod, mit híresztel az anyja városzerte. Hogy sokba kerül, amikor a fia megnősült, de még egyszer annyit fizetne, ha meg tudna szabadulni tőled. De benned semmi szemérem. Legalább apádra lennél tekintettel! Már kilyukad a gyomra a sok idegességtől, mert te mindig csak magaddal förödsz. Megmondom a szemedbe, önző alak vagy!

— És még azt mondd, hogy én kezdem mindig a veszekedést. A lakodalomba pedig akkor is elmegyek Gyulával, ha megpofozol.

— Csak azért is!... Ismerlek!

— Akkor mért kell ilyen cirkuszt csinálni belőle?! Nem a te pénzeden vettem a ruhát, és az ajándéokra se tőled kértem pénzt.

— Ajándéokra!... Hát ki neked az a szélhámos, hogy ajándékot visz el neked?!... ruhát csináltatsz az esküvőjére... te... te egy kibírhatatlan gyerek vagy. De csak hallanád, mit mondanak a Gyuládról... csak egyszer hallanád!

Az anya elsírta magát. Mert nem akarta Éva szemébe mondani: az egész város tele van azzal, hogy Gyula a régi szerelmét ostromolja... Konokul jár a lány után, követeli a fiát tőle, s az éjjel összeverekedett a lány egyik öccsével. Reggel, épp reggel a szomszéd utcából jött át egy asszony, s nekiszegzte: mért engedik, hogy azzal a vadállattal éljen együtt a lányuk.

— Az az ember megcsal téged! — szótagolta a szavakat Éva előtt. — Az az ember nem szeret téged. Az egész város elítél engem apáddal együtt, amiért hagyjuk, hogy együtt élj vele.

— Nektek persze az egész város a fontos, mindenkinek adtok a véleményére, csak engem nem hallgattok meg soha. Pedig hát, te tudod, vagy én?! Különbön is, hagyj békén, anyu, mert inkább soha többé nem jövök, minthogy minden alkalommal ilyesmit hallgassak. Épp most, amikor igazán olyan jól megvagyunk... Ilyenkor mindig te kezdéd.

— Hát hol volt az urad egész éjjel? Hol volt? Meg tudod mondani? Ugye, most rám bámulsz? Mert te nem tudod. De én tudom. Nekem ide jönnek és megmondják. És megnyugtatlak... megnyugtatlak, nincs számára mentség...

Gyula kintről hallotta az utóbbi szavakat, s gondolkodott rajta, hogy bejöjjön-e. Úgy döntött: igen. Illedelmesen köszönt, mélyen meghajtotta magát, szeme lopva feleségére villant.

Éva elfordult, amikor meglátta. Gyula orra be volt verve, az orrnyereg bekenve porral és kenőccsel, s e massa összekeveredett az alvadt vérrel. Évának anélkül, hogy bárki véleményét meghallgatta volna, Magda jutott az eszébe. „Meg akarta erőszakolni, és Magda ellökte magától... Nem tágitott Magda mellől, mire Magda udvarlója bokszerrel leütötte.”

— Hoi voltál az éjjel? — kérdezte, amikor egyedül maradtak. Halkan beszélt, nehogy anyja bármit is meghalljon belőle.

— Durcikám... — így becézte mindig Gyula, ha jó hangulatban volt — a bárátomnál voltam, mivel a tréning alatt rúgást kaptam az orromra. Képzelheted, hogy fáj az nekem. Persze, orvoshoz is kellett mennem, el nem tudod képzelni, mennyi bajom volt vele, és hogy megkínóztak. Most is az OTI-ban voltam, levették a ragasztót és beszórták valamilyen porral.

3.

Gyula három nap óta nem jár ki a tanyára. A városban sem találkoznak. Senki nem tud felőle semmit. Ezért Éva tegnap óta megint az anyjánál lakik. Mégis más az ő szüleinél lenni, mint egy idegen vénasszonnyal kettesben a tanyán. Egyszerűen nem tudja, mi lehet a férjével. Mihelyt hazakisérte a lakodalomból, motorra pattant, hogy hoz egy üveg ürmöst a városból. Azóta nem látta... Betelefonáltatott egyik kolleganőjével Gyula munkahelyére, de azt mondták: „Házon kívül van.”

Itthon úgy beszélnek vele, mint egy taknyos gyerekkel. Elfelejtik, hogy ő aszszony, azt csinál, amit akar, érett, független nő, ha akar, visszamegy a férjéhez, és az ne bántson senkit, hogy ők mikor marják egymást és mikor nem. Elege volt már a gyámságból. Az anyja azt mondja, a fizetését majd a bankba rakják, elmennek szórakozni. van autó, van pénzük is annyi, amennyi kell. Éva csak a ruhájára keressen, s amit megspórol, majd kamatozik a bankban. Nem akar kamatoztatni! Nem akar házat! Nem akar autót! Semmit sem akar! Élni akar! Élni!

Talán álmolta, talán ébren volt, talán csak a tegnapi eszmeftuttatás jutott eszébe, de az is lehet, hogy minduntalan kipattan belőle, fölébred rá éjjel, nappal erről álmodik, nincs gondolata, ami nem Gyulával lenne kapcsolatos.

Megzörren az ablak. „Gyula?” — ijed föl kábulatából, és fölül az ágyon. De csak a szél. Nem... A szülei sietnek végig a folyosón, hiszen Pestre mennek az autóval.

Befeúrta fejét a párnákba, aludni akart.

Hajnali öt óra. Éva aludni akar még, a többiek talpon. Hallani lehet az üveg-folyosóról anyja intézkedéseit, apja elnyújtott morgását és Zsuzsa hűga futkosását.

Még szerencse, hogy külön szobája van, így mégse zavarja az egész annyira. De már bejöttek az ő szobájába is. Először az anyja. Benézett csak, megnézni — alszik-e? Úgy tett, mintha aludna.

Már az autót is kihozta az apja a garázból, Betyár most is megugatta a vajszíntű Wartburgot, mint mindig.

Később Zsuzsi osont be. Kivette a szekrényből az alsószeknyáját, fölpróbálta új blúzát, jól állt rajta. Éva kicsit irigyelte is. Kivette az új, piros övét is, s Éva rózsaszín ruháját leakasztotta. Éva hagyta. Közben arra gondolt, hogy ő meg majd felveszi Zsuzsi sötétkék ruháját a nagy fehér gallérral, amelynek a fazonját ő rajzolta le a varrónőnek. Csak akkor gerjedt haragra, amikor Zsuzsi a vágott hegyű cipőjét is kivette a dobozból, amit tegnap este hozott haza.

— Még mit nem! — kapta ki a kezéből. — Az esküvői ruhámat te hordod a bálba, a kék szeknyámat elszakítottad, a blúzaimat szétronogálsz, mert csak úgy megy rád, ha ráncigálsz, hát ráncigáld a sajátodat! Taknyos! Azt hiszi, az ő szépségéért megdöglenek a férfiak. Nem adom, érted? Nem adom!

Zsuzsi replikázott, de csak Éva hangját lehetett hallani:

— Hát vegyenek!... Kis hülye! Fogd be már a szádat, pont a tehén alakodra valók ezek a ruhák... Azt hiszed, ha kimázolod magad, a Petid majd elájul?!... Eh!... beh...

Visszaugrott az ágyba. Sírni szeretett volna. Nem a ruhákért, nem is érdeklik. A cipő se. Csak mert... olyan boldogtalan. Ha valaki szeretné, ha csak egy kicsit is szeretné valaki... Már sírt.

— Éva, megyünk — jött be az anyja. — A kulcsot vidd magaddal a hivatalba, csak arra vigyázz, hogy mindent rendesen zárd be. A kaput se hagyd nyitva. Gyu-

lával pedig ne állj szóba. Maradj itthon, rádiózz, televíziózz. Ne is telefonálj neki, érted? Most már tegyél pontot a végére.

— Jó, jó ..

— Éva, ne szemtelenkedj! Azért vagy dühös, mert Zsuzsi elkérte a rózsaszín ruhádat? És amikor te széthasítottad a halásznadrágját? Mert mindig egymás ruháját hordjátok...

— Mert sose vetél egy rendes ruhát! S ha most veszek egy rongyot magamnak, azt ne a Zsuzsi szaggassa szét! Különbösen is, törődj most már a Zsuzsival. Én meg azt csinálom, amit akarok.

— Hát nem azt csinálsz, amit akarsz, édes fiam, hanem azt csinálod, amit mondok neked. Elvégre, csak jobban tudom, mi kell egy ekkora gyereknek, mint te! Az volt a baj, hogy eddig mindig azt csináltál, amit akartál. Annyi bajt csináltál már nekem, hogy abba megyek tönkre. Mert te sose törödsz az anyáddal. Már csak a csont meg a bőr van rajtam, de neked még mindig nem jött meg az eszed. Vagy legalább apádat sajnálnád.

— És engem ki sajnál?! Menjetek már! Nincs nekem időm az érzékenykedésre.

— Mi lesz már? — szolt be az apja.

Az anyja sóhajtott, és az ajtóból még visszafordult:

— Maradj itthon, értetted? Ne mászkálj ki hozzájuk. Utálnak, hát nem veszed észre magad?

— Gyere már... Mit avatkozol bele az ő dolgába?

— Azt hiszed, törődik velem, hogy mi egészen tönkremegyünk bele? Eszébe se jut, hogy a vérnyomásod miatta emelkedik föl.

— Mit emészted magad mindig? Mondtam már, hogy mindennek eljön az ideje. Már egészen megzavarodsz a gyerekeid miatt. Most miért sírsz?

— Azt hiszed, nem fáj az nekem, hogy olyan sovány, mint egy tizenhárom éves gyerek? Nem láttad, szemüveggel alszik is, hogy ne lássuk a fekete foltot a szeme alatt. Hát lehetek én nyugodt, bárhova is megyek? Mire hazajövünk, lehet, hogy már elemészti magát.

Éva erélyes mozdulattal a másik oldalára fordult.

4.

Az anyja szava újabban csak bősztítette. Olyan előtte az anyja, mint egy kiöregedett színész. „Tedd ezt, csináld meg azt... Én így csináltam fiatalkoromban, én ilyent soha nem tettem... Én az anyámat mindig imádván tiszteltem... Én az udvarlónak mindent megengedtem... de azt... Nem! Soha!”

Nem szerette, ha az anyja így prédikált, nem szerette hallani, ő hogyan csinálta régen, mit tettek érte a férfiak...

„Álom, álom, édes álom” — énekelte egy párszor anyjának a fülébe, mikor az lányságáról mesélt. Az anyja nem szép. Soha nem lehetett az. A szeme düledt, homloka alacsony, fogai hiányosak, pocakja van, a lába pipaszár, és ráadásul égimeszelő! Nem is tudja, hogy vehette el az apja. Milyen szép ember lehetett valamikor! Biztos ráakaszkodott az anyja. Megfogta! Mert ahhoz ért... Most is úgy ráncba szedi, ha öt percet késik a megbeszélte időből, hogy ő inkább nem hallgatja.

Nem minden férfi bírná ki ezt. Pedig az apjában is van indulat, de az olyan igazodó-juházdó hevülékenység ma már. Nyilván ők se egykettőre lettek „minta-házaspár”. Hiszen egy párszor mondta is az anyja: „Amikor kimaradt apátok, én bizony utánamentem.” Persze, ha ő megy el Gyula után, az baj. Akkor az anyjának lump fráter Gyula, mert csak a veje, nem a férje.

Telefonált Gyula hivatalába.

— A férjemet keresem.

A kolleganőkben a „lélek” szárnyra kapott. Hevesebben vették a levegőt, s az elsuttogott szavakat is kikövetkeztették.

— Kiutazott? Mikor jön meg?... — Nem... nem... ha csak azt nem, hogy ma a fél négyes vonattal utazom haza. Köszönöm.

Újabb érdeklődési hullám csapkodta körül. Csak női munkatársai voltak. A csoportvezető férfi, de ő külön szobában van.

— Talán nem ment haza tegnap? — kérdezte egy magas, szőke nő Évától.

— Anyuéknál vagyok, bent a városban. Nem tudunk befűteni, és megfagyok ebben a nagy hidegben.

— Tegnap láttam Gyulát. Társaságban volt. A Kis-Almában feketéztek. Focisok lehettek, a csapata tagjai, mint rendszeren.

— Éjjel?

— Úgy éjfél tájt.

... Egyedül volt?

— Nem. Társasággal. Gondolhatod: ő mindig a császár. A központ.

— Azt akarta kérdezni Éva — fonódott a párbeszédbe egy idősebb kolleganője — hogy nőhöz nem hajólt-e közel, vagy nem látott-e valami gyanúsat?

— Nem érdekel a pletyitek — legyintett Éva, és kiment. A hosszú, szőke lány, akiből alig lehetett egy szót is kihúzni máskor, s aki most is csak azért beszélt, hátha Évát a hivatalban egy kicsit aktivizálni tudja — megsértődött.

— Nem lehet elmenni ezen az Éván. Ha bejön, meg is mondom neki, hogy ne játssza meg magát. A férje minden nőért odavan. Engem is fölkért. De nekem nem kell. Pláne, mióta tudom, hogy bánik Évával.

Minden behallatszott a főnök nyitott szobájába, ahova Éva menekült a nők kíváncsisága és kérdő tekintete elől.

Valami azt súgta neki, hogy a Kis Almában Gyula senki mással nem lehetett, mint Magdussal. Nehezebb esett ugyan békülést kezdeni a flegma szőkével, de most már nem várt tovább. Nemsokára fél négy, és ha azt mondja a szőke, hogy Magdushoz hasonlított valamelyik nő, megvárja a KÖZÉRT előtt, ahol kiszolgáló.

— Te, Erzsike! — szólta a flegmához. — Kicsit molett volt az a nő?

— Ócska volt. Ötvenévesnek is kinézett. A lába olyan, mint a tuskó. Vastagon ki volt mázolvva.

— És a másik?

— Az olyan vérszegény volt. Mint a deszka. Nagy álla volt, és még csúnyább talán, mint a másik. Sokat beszélt és sokat ivott.

— Gyula?

— Ivott.

Tehát nem Magdus volt. Magdus fiatal, annyi idős, mint ő, kicsit telt, de szabályos az alakja, a haját kontyba hordja most is. Különben is, Magdus olyant meg nem tenne, Magdus nem olyan... Bár azt se hitte el róla, hogy gyereket várt már harmadikos gimnazista korában... Azért maradt ki az iskolából. Az emberek tele vannak ellentéttel. Tele vannak egymásnak feszülő vágyakkal, az a baj. Ki tudja, mikre képes az ember, ha valakit igazán szeret.

Kís tuskodás után megkérdezte a flegmától:

— Kontyba' volt a haja?

— A nőnek? Á, Évike, azok talán sose fésülködtek. Két szál volt az egyiknek, két szál, a másikkal.

Éva azért elment a KÖZÉRT elé fél négykor. Nem tudott sokáig ácsorogni, mert fázott a lába. Bement. Vásárolt, fizetett. Sokan voltak az üzletben, de Magdus észrevette őt. Egymásra meredtek, Éva fizetett, és Magdus már mástól vette el a pénzt. „Nem... nem... Olyan a szeme, mintha már túl lenne rajta.”

Talán sajnálja is őt. Mégis, jó lenne egyszer Magdussal beszélgetni. Éva az esküvője előtt elkönyvelte magában, hogy Magdus rosszul csinálta, és ő okosabb volt. De most más szemmel kezdi nézni az egészet. Különösen, amióta az a hír járja, hogy Gyula sokat emlegeti Magdust. Megvárja esténként a KÖZÉRT előtt. De Magdus nem áll vele szóba. Hátra sem néz, de el sem utasítja.

„Még fél tőle, Szereti.”

Éva szíve vadul s nagyot dobbant. Azt mondják, hogy Magdus egy férfivel sem áll szóba azóta. Ő is úgy fog csinálni. Nem hisz már többé senkinek. Csak dolgozni jár majd és haza, úgy, mint Magdus.

De hát Magdus úgy nézett rá, mint aki már túl van rajta. Még mosolygott is. De nem utasítja vissza Gyulát, csak szótlánul megy előtte.

Szívesen cserélt volna Magdussal... Irigyelni kezdte...

Kint az utcán eleredt a hó. Nagy széllal jött a hó, betömte Éva szemét, a haját egykettőre belepte, észre sem vette Gyulát.

A férfi belekarolt Évába, és megcsókolta az asszony fülét.

— Vettem kályhát! — jelentette boldogan. — Haza jöhetsz már, olyan árva vagyok nélküled, hogy ordítani szeretnék...

Éva meg sem várta, hogy apjáiék Pestről megérkezzenek, levelet hagyott a szobájában:

„Gyula vett kályhát, beállította, jó meleg van már nálunk is. Most jöjjetek ki hozzánk, elajultok, ha meglátjátok. Gyula úgy vágja a fát, mint aki favágónak született. Csók:

Éva.”

A hivatalban is elújságolta:

— Van kályhánk. Képzeld, Erzsike, mire hazaértem, meleg volt a lakásban! Meg se kérdeztem, honnan vett Gyula annyi pénzt. Egy vagyon! Tűzelőnk ugyan nincs sok, de majd anyuékától viszünk ki.

Egész nap nevetett Éva, Erzsikével bolondozott, Gizuskát, a jóságos öreglányt ugratták.

De elmúltak a szép napok. Éva úgy érezte, ahogy múlik a tüzelő, úgy húl ki Gyula szerelme is. S minden kezdődött előlről. Gyula megint a szórakozóhelyeket járta a városban, Éva Gyulát kutatta mindenütt. És Gyula sehol.

Nem vesztí Éva a kedvét. Végigjárja a város minden mulatóját, moziját és vasútállomását, minden zegét-zugát, ahová el lehet menni, vagy menekülni... Gyula sehol. A klubban látták ugyan... spicces volt már... Az eszpresszóban kávéit ivott, egy söntésben, ahogy szokta, sört rendelt, „császárként”, nyolc-tíz elázott fickónak, futballrajongóinak; mozijegyvet láttak nála, mások állítják, hogy az állomásra sietett... Haza ment volna?! De hiszen megígérte, hogy eljön a disznóölésre. Az anyja külön is meghívta.

„Hiába, konok ellenszenv él benne a szüleimmel szemben” gondolta Éva. Pedig azok igazán mindent megtesznek érte. Különösen, amióta férjhez ment.

Éva egyedül ment haza. Disznót vágtak otthon, nem tehetta meg, hogy ne segítsen az anyjának ilyen nagy munkában.

Apja, anyja ránézett, azután nem kérdeztek tőle semmit. Jól sejtették, ha egyedül van, jobb — nem felizgatni.

Bement a számára fönntartott szobába; végignézett árván hagyott bútorain, a nagy kristályvázát a tükörasztalon félretette és megnézte magát a tükörben. Nem úgy, mint lány korában, hogy a haján igazítson, vagy púderezze magát, hanem megállt és vizsgálta az arcát. Mostanában kihúzza a szeme alatt egy halvány vonással. Érettebbé teszi az arcát. Egészen asszonyos lett a megjelenése. Idősebbnek hat a koránál, de ennek csak örül.

Kozmetikázás közben találta az anyja, amikor benézett hozzá.

— Gyula?

— Mit tudom én... Haza ment az anyjához. Csak az jó neki, ami abban a koszos faluban van.

— Öltözz át, és gyere, segíts!

Kisietett az anyja, s ő kinyitogatta a szekrényeket. Az ágyhuzatai szépen összehajtogatva, minden kikeményítve, fehéren és tisztán sorakozott a szekrényben. Gondolt egyet, s fölhúzta az ablakredőnyt. Világos lett a szobában, s a félhomály eltűnével észrevette az asztalon illatozó szegfűt.

— Anyu! — rohant ki az udvarra. Aztán hirtelen megállt.

— Még nem öltöztél át?!

— Te tetted a piros szegfűt a vázába?

— Talán azt hitted, hogy Gyula?

Éva fölhúzta anyja filanellruháját, bekötötte a fejét, és odaállt zsírt sütni. Az udvaron egyre áthatóbban terjengett a zsírszag. Betyár odakuporgott mellé. Nyalni kezdte a lábát.

Végigsimított a kutyán. S ahogy felemelkedett, a derekába olyan fájdalom hasított, hogy belejajdult. Aztán egy nagyobb mozdulatnál, amikor a zsírt nagy lendülettel kavargatta — ismét.

Mikor az anyja odajött, megijedt Éva falszínétől. Megfogta a lánya vállát, úgy nézett a szemébe:

— Állapotos vagy?

— Én?! Hogy képzelsz ilyent? Mért találsz ki mindig valamit?... Csak ezt a zsírszagot nem bírom. Sose bírtam a zsírszagot.

— Menj, feküdj le.

Éva nem feküdt le. Gyula helyett is akart dolgozni. Nem is bánná, ha terhes lenne... Nemsokára karácsony, két nap az egész... akkor mondja meg Gyulának...

Gyula a karjába venné, babusgátná, mint egy gyereket... Megmosná a lábát, ha már nem tudna mozogni a nagy hasától... Otthon maradna mellette, becézgetné, simogatná... Megszerezné az új lakást... Ha kívánna valamit, Gyula a föld alól is előteremtene... Gyula most már igazán csak az övé lenne! Megtanítaná a gyereket focizni, a térdén lovagoltatná, egyiket a gyereket, a másikon őt.

S Éva dolgozott. Talán még soha ilyen szívesen nem kavargatta az üstben fortyogó zsírszalonnát. Elhatározta, hogy másnap, munka után mégis kiutazik az anyósáékhoz, visz haza kóstolót Gyulának, és megbeszéli, hol töltsék a karácsonyt.

A zsír fortyogott-sistergett a katlanban. A szagot már egész testében érezte Éva. A szíve körül összeszorult valami.

S akkor Gyula nevetni kezdett. Hahotázni. Ott állt előtte részegen, dülöngélve, és nevetett megállíthatatlanul. Mikor meglátta felesége rémült tekintetét, meg akarta ölelni. Éva ellökte magától.

— Mért jöttél így ide?

- Menjek vissza, Durcikám?
- Idejössz, a készre! Eredj oda, ahol eddig voltál! Aki nem dolgozik, az ne is egyék.
- Gyula bámulva nézte az asszonyt, aztán elimbolygott.

5.

Kopogtak az ajtón. Egy... kettő... három... Majd türelmetlenebbül: egy... kettő... három.

Kati, Éva legjobb barátnője kisetett.

Vad balsejtelem szállta meg Évát. Hangot nem hallott kintről, egy kósza kis rebbenés sem volt érezhető, Éva mégis szenvedélyes csókot képzelt, suttogó szerelmi vallomásokat és sietős fogadkozásokat... Minden idegszálával az előszoba felé figyelt. Már-már elindult az ajtó felé, aztán mégse akarta Katit zavarba hozni.

Kint megmozdult a falon függő tükör.

– Vigyázz! – szólt kint érthetően egy ismeretlen férfi. Aztán Kati nevetése. Majd kintről egy motor berregése.

Még a lélegzet is elállt Évában. Gyula lenne?

A motor továbbzúgott, és Kati visszajött a szobába.

– Értem jöttek – szólt idegen hangon Kati, és nevetni próbált.

– Érted?!

– A főnököm...

Csend ült közékük, szű-percegetetős csend. Éva arca duzzogó lett, kihívón bámulta Katit. Kati az ablakhoz rohant, és integetett a motorosnak. Éva a mennyezetre meredt és látta, hogy fent, egész végig, megrepedezett a fal.

A divány végénél a székre dobta legutóbb vett kockás ruháját, Kati pongyoláját pedig magára rántotta.

– Béla, a férjem állandóan hazudott!... tudod... – kezdte magyarázólag Kati.

– Ismerhetted jól – ellenkezett Éva.

– Az más. Akkor érdekes volt.

– Öngyilkos lett, amikor szakítani akartál vele.

– Aztán megmentették. Ha én egyszer öngyilkos leszek, akkor engem nem tudnak megmenteni.

– Tudtad róla, hogy ilyen. Mikor megismert, azt hazudta, hogy egyetemista. Aztán autója volt neki, majd motorja, a végén kiderült, hogy csak lemezjátszója van, de az is csak kölcsönbe. Azt hazudta, orvosnak készül, aztán műszerész volt, a végén, emlékszel, levélben írta meg, hogy asztalos és az apjánál dolgozik. A legvégén meg kiderült, hogy segédmunkás a forgácsolóban.

– Az nem lenne baj! Illetve, akkor nem volt baj.

– Ó gyereket akart, te nem akartál. Csak férj kellett neked! Tudtad, hogy más ügyse venne el!

Ellenségesen beszélt Éva, mint még soha, remegett az indulattól, és csak azért nem beszélt tovább, mert sírva fakadt.

Kati hagyta.

Kis idő múlva azonban, amikor Éva szokása szerint púderezni kezdte magát, megszólalt:

– Az én bajomon nem kell keseregned. A főnököm alapjában véve nagyon rendes ember. Eltartja a családját, dolgozik, és keres... Talán ez a nagy bűne? De rám nem költ, nehogy azt hidd. És ha fizetne is egy konyakot, vagy elvinne az autóján valamelyik fürdőhelyre... akkor sem dőlné össze a világ. De nem nagy szám. Ő jön utánam, én hitegetem. Kész. Játék az egész. Nem mondom, néha elhiszem, hogy szeretem, de mondom, az olyan játék csak. A többieket húzom. Mert mondtam, ugye, hogy buknak rá a nők?...

– És Béla?...

Kati sóhajtott.

– Régen találkoztunk, Éva. Úgy hallottam, nem jól vagytok Gyulával, és nem akartalak háborgatni. Gondoltam, majd eljössz, ha szükséged lesz rám.

– Köszí szépen. És mit hallottál ugyan rólunk?

– Mindenfélét, összevissza. De hiszen az nem érdekes, Éva, fő, hogy itt vagy és eldumálunk egy kicsit. Én ugyan visszavárom a főnököm, de majd bemutatlak neki. Majd meglátod, neked is udvarol... Ne félj, nem mondom meg Gyulának.

– És ha ez elmúlik, akkor... Te Kati! Tulajdonképpen hogy' vagy te ezzel? Van egy férjed, van egy szeretőd, egyik sem érdekel...

– Azt nem mondtam.

– Szereted Bélát?

– Lehet. Kell, hogy szeressem. A végén mindig rájövök, hogy csak őt szeretem. Mégis, hidd el, hogy nem hozzám való Béla. Nagyképű a végtelenségig és üres. Régen a hazudozásai azt az érzést keltették bennem, hogy más, mint a többi. Bár mindig tudtam, hogy semmit sem ér... Kár boncolgatni. Együtt vagyunk, mi akartuk, ostobaság az egész. Ő is az anyjánál van, én is az anyámnál vagyok. Hetenként egyszer találkozunk. A férjemnek én a szeretője vagyok. Mindig is az voltam. De ez nem számít. Sőt!... Nézd, vettem egy cuki papucsot. Próbáld föl. Na próbáld föl! Ugye, édes, olyan... No és, te meg Gyula?... Te is hozzámentél Gyulához, pedig...

– Gyula rendes volt hozzám mindig. Nincs igazad, mert szerettem Gyulát – hadarta Éva, és ahogy ideges ujjaira pillantott Kati, mindjárt látta, hogy nemcsak szereti Gyulát, de szenved is miatta.

– Gyula engem mindig tisztelt, és ragaszkodik hozzám. Ha nem tud hazajönni, mert kártázik a barátaival, térden állva kér bocsánatot. Olyankor azt tehetek vele, amit akarok. Ne haragudj, azért ha együtt él az ember valakivel, csak tudhatja, hogy szereti-e a másik, vagy sem. Nem?

– De akkor mért jár...

– Kivel jár? – Éva hipnotizálta barátnőjét. – Kivel jár?

– Senkivel nem jár. Ostoba vagyok. Persze, hogy szeret. Te tudhatod a legjobban... Emlékszel még Magdusra? Azt is mondják, hogy Magdust kísérgeti.

Éva már alig bírt uralkodni magán.

– Na, mondd el, mi van! De csak az igazat!

Közben a szeme tiltakozott mindenféle felvilágosítás ellen.

– Csak azt akarom mondani, hogy Magdust is hogy becsapta. Mikor már gyereket várt tőle, akkor otthagyta, és elmondta mindenféle ringyónak. Most meg... – Most meg?!

– Semmi. Csak a Magdus azóta senkivel szóba sem áll.

– Gyulára vár talán?!

Rekedten és ellenségesen beszélt. Kati megértette és szerette volna már abbahagyni az egészet, ám Éva nem hagyta annyiban.

– Nagyon téved a Magda, ha azt hiszi, hogy kell még Gyulának. Megmondta nekem világosan Gyula: azért nem vehette el, mert Magdus olyan kijelentést tett, amiért nem tehethe...

– Mit nem tehetett?! Á, elvehette volna, ha akarja. De Gyulának mindig csak azért kell egy nő... Ha megkapta, ejti... Sokkal jobban érdekelték a focisták, az ivócimborái, akik közt kiélheti magát, mint „császár”... Mint a legklasszabb srác a halpiacon, aki mindig fizet, az egész kocsmának... Gyula már ilyen...

– Én megváltoztattam!

– C... c!...

– Te tudod, vagy én?! Különbösen is, ami Magdust illeti, jól néznénk ki, ha egy férfinak minden egyes botlásáért házassággal kellene fizetnie... És a főnököd?

– Nő. Két gyereke van. Nem nagy szám. De kedves. Anyámnak jobban tetszik, mint Béla. Megígérte, hogy a kedvemért elhelyezi anyámat a vállalatnál hivatalsegédnek.

– És azért csinálod?

– Mit?

– Hát... mit... Ezt a...

– Á! Ki nem állhatom. Olyan elhízott, nagydarab, esetlen. Néha kedves... és... mások buknak utána... A felesége féltékeny rám is. Nevetséges, néha meg szeretném mondani, hogy nem érdemes, nekem nem kell az ő nagydarab, izzadságszagú embere.

Csend ült közük. Aztán Éva öltözködni kezdett. Lassan, élvezettel csinálta, szinte szertartásosan, egyenletesen emelve föl a két karját, majd leeresztette magán a ruhát könnyedén, finoman. Egy percre elfelejtette előbbi bánatát, csak saját testét figyelte élvezettel, hogyan teljesül ki alakjának szépsége ruha nélkül, majd hogyan teszi tökéletessé a ruhát. Kati megjegyezte:

– Jó alakod lett, hogy lefogytál.

– Én is azt hiszem, nem kell híznom egy cseppet sem. Persze, anyuék odavannak, hogy milyen sovány vagyok.

– Nem vagy sovány.

– Én is azt hiszem. Te! Tulajdonképpen, gondolod, hogy egy férfit nem lehet megnevelni? Szerintem minden a nevelésen múlik... Vagy nem? Nem gondolod? És mért ment el Béla? Mennyi időre? Nekem megmondhatod. Már nem szeret? Elhídegtetek?

Kati vállat vont.

— Lehet. Még nem gondoltam rá. Hogy elhidegültünk volna? Túl sokat veszeksünk, és az megöli a szerelmet. De mondom, még nem gondoltam ezt végig. Én nem akarom Bélát elhagyni. Béla egy nagy gyerek, nagykorú lett anélkül, hogy bármiféle kivánsága is lett volna az életben. Egyedül én kellettem neki. A kedvemért hazudott, a kedvemért öngyilkos lett, csak éppenséggel nem lett a kedvemért felelősségteljes, gondolkodó ember. Tanulni nem akar, rajtam kívül semmi nem érdekli. Még szerencse, hogy jó a megjelenése, különben nekem se kellene. Egyszerűen szükségem van rá. Azt hiszem, jobb, ha nem boncolgatom, hiszen már nem lehet mindent előlről kezdeni. Ha tudnám is, hogy hol rontottam el, most már nem is akarom előlről kezdeni! Csak egyet akarok... — emelkedett szenvedélyessé Kati hangja —, csak azt akarom, hogy mindnyájan bolonduljanak utánam! Ne legyen maradásuk, másra ne legyen gondjuk, csak rám!

Nevetni kezdett, megint teliszájjal nevetett. Éva mellé ült, s közös, régi dalukat kezdte énekelni fűtötten:

— Szinyorina bella, te elragadó...

6.

Karácsony. Együtt a Timár család — Gyula kivételével. No, meg Zsuzsiéval, aki rokonoknál tölti az ünnepet, a Mátrában.

Gizi, Éva néne az anyjuk konyhájában szorgoskodott: kazalnyi süteményt készített.

A karácsonyfát is Giziék díszítették, teleaggatták csillogó holmival, s Jancsi, Gizi joviális külsejű férje időnként meglóbálta a fát. A csilingelő díszek láttán Tamáska, hároméves kislány el-elmosolyodott.

Timárné Évát figyelte, aki a szokottnál is izgatottabban ült egy apró széken, bár erősen palástolni igyekezett izgalmát.

— Látod, ilyen az első karácsonyotok — jegyezte meg Timárné. — Rád se ránt.

Éva hallgatott.

— Persze, éjféltajt — folytatta az anyja — éjféltajt beállít részegen. Esetleg összeverve... Hazudik valamit, és te megint mindent készpénznek veszel... Hát van ebben az emberben érzés?! Ember ez?!... Most, amikor gyereket vársz!

Éva felugrott, kislépett a konyhába Gizihez.

— Ebbe bele lehet hülyülni — suttopta.

— Mi bajod? — fordította felé az arcát Gizi.

— Semmi...

Éva s Gizi közt mindössze kétévnyi a korkülönbség. Éva sose tudott feltárulkozni néne előtt. Gizi jó tanuló volt világeletében, szorgos, házias. Anyjuk folyton példaként emlegette Éva előtt, aki tenyerére tapasztotta a fülét, ha Timárné Gizi erőnyeit ecsetelgette megállíthatatlanul.

— Eljön, gondolod? — kérdezte Gizi. — Vettél neki valamit a fa alá? Legalább egy könyvet?

Éva nem felelt. Kapta a kabátját, kilépett a tornácra s belebámult a sötétedésbe. Sehol egy lélek, ma mindenki a családi kör melegébe húzódva eszi a bejglit vagy issza a bort...

Apja karolt bele, visszavitte a szobába, ahol Tamáska és Jancsi már hancúroztak. Jancsi akkora lendülettel, s oly fölszabadultan, mintha legalábbis egyidős lenne Tamáskával.

Éva a falakat nézte. Régi olajnyomatok, bár a falakat modernül festették: minden oldalt más színűre... Különös módon — sose tűnt fel neki az olajnyomatosság s a korszerűen festett fal ellentéte...

Apja a bort töltögette, anyja a kocsonyát tálalta, Gizi nekilátott a friss torta szeleteléséhez. Csak Éva nem csinált semmi érdemlegeset. Várt. Hol az ablakhoz ugrott a függőnyt igazgatni, hol az ajtót nyitogatta-csukogatta.

Jócskán égtek már a karácsonyi gyertyák, rég kibontogatta ki-ki a kapott ajándécsomagot, amikor felberregett a csengő az előszobában.

Éva belepirult az izgalomba. Gyorsan a fa alá rakta, a narancshegy tetejére a Gyulának vásárolt hófehér, műszálas inget.

A levélhordó jött, „Timár Évának” címzett távirattal: „Boldog karácsonyt — Péter”.

Péter? Az ám, Péter, aki annyira ragaszkodott hozzá, az első „nagy eset”, aki, lám, még mindig gondol rá...

— Azt hitted, hogy az a csirkefogó jött meg?! — metszett az anyja szava. — Csak vadember lehet az ilyen: karácsony este távol lenni, mikor a felesége gyereket vár... Biztos valami nője van...

Az apja fölkel, szó nélkül ballagott a garázsba, bemelegíteni a kocsi motorját. Elhajtott...

Kint pára vert elé, köd gomolygott, ám az út szabad volt a faluig, sehol egy lélek.

Tímár a köd ellenére is messziről látta, hogy a fiatalok szobája koromsötét. A kapu zárva. Tímár zörgetett. Senki nem jött kaput nyitni. Rávert az ablakra. Sapkába bújt fej nézett ki rajta, egy asszony feje.

— Gyula?

— Nem tudom, de annyit mondhatok, nem az én fiamhoz való a maguk lánya. Az a lány lusta és nagyszájú. Nem gyerek kell azoknak, hanem...

— Hol a fia?!

— Nem tudom, nászuram, mink sose kérdezzük, merre jár. Kiskorába se eg-zecéroztuk, minek csinálnánk most... Hanem annyit mondhatok, hogy a maga lánya...

Tímár nem várt a folytatásra. Visszahajtott.

Otthon a kérdő tekintetekre megrándította a vállát. Tímárné gúnyosan bólogatott. Éva Tamáska haját simogatta, egy fokkal sápadtabban.

Éjjeltájt zajt, mocorgást lehetett észlelni az ablakok alatt. Némi cincogás után rázendített a háromtagú cigánybanda; Gyula rezes hangon kísérte a nótát:

— Csak egy kislány van a világon...

Tímárné összecsapta a kezét:

— Gyalázat! A szentestét így meggyalázn! Mit szólnak a szomszédok?! Menj! — kiáltott a lányához. — Menj, hallgattasd el! Szégyen, gyalázat! A szemem sül ki...

Gyula szájából dőlt a szeszbűz, de Éva most ezzel sem törődött. Boldogan karolt férjébe.

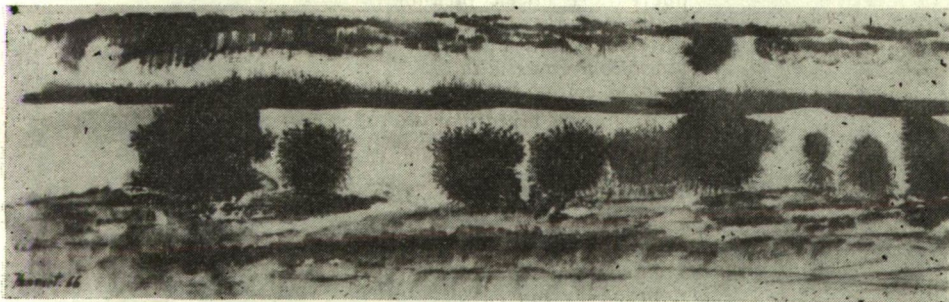
— Gyulám, édes, tudom már, mit kell tennünk... Tanulni fogsz, szívem! Ne is ellenkezz. Én is tanulni fogok. Befelezed a jogot. S akkor fölme gyünk Pestre. Úgy utálom már ezt a sárfészket, ezzel a sok vénasszonnyal!... Megyünk Pestre!

— Igen, szívem — felelte Gyula csuklás közben. — Holnap utánanéznünk.

Bent, az anyósáék házában idegesség fogta el. Szeretett volna visszafutni, ki az éjszakába, akárhová, vissza a barátokhoz, ebből az átkozott megszokottságból, tivornyás barátok, erélyes és nagyfójájú nők közé...

Szorongva gondolt a másnapi reggelre.

(Folytatjuk.)

Hemmert János: Fűzfák